

Матей РУМАНОВСЬКИЙ

Матей Румановський (1994) - словацький письменник, прозаїк. Пише романи, оповідання та публіцистичні статті. Дебютував романом «Історія безкінечних кінців» (2022), за який у 2023 році отримав Премію Івана Краска за найкращий дебют. В сучасному завершує дальший роман «Пластинка Шопена». Він член мистецького угруповання «Cult Creative».

Історія безкінечних кінців

(Уривок)

5.

Вода дотекла, набридливий спів стихнув і Борис, червоний від гарячої води, спокійно вийшов з ванни. Тепер, так, аж тепер, друзі, для нього офіційно розпочався новий день. Це означає приблизно стільки, що інтимні частини тіла приховує під рушником і аж до обіду буде бігати по кімнаті напівголий, думати і шукати, що би зробити. Коротко кажучи: пробайдикує цілий день.

Єдиний його обов'язок – встигнути пробу з оркестром о 15.00 годині, після того зайти у корчму і з викривленою усмішкою завершити день. За попередніми письмовими записами ви можете догадатися, що там робитиме. Вам, мабуть, здається, що Борис за увесь день нічого не робить, нічого не встигає і тільки так безцільно блукає. Забуваєте одне: при його життєвому темпі час минає набагато швидше, ніж вам. Він ледве встиг собі усвідомити появу нового дня, годинник вже показував одинадцять. Визнайте, що можна робити з таким днем? Тільки його прожити і забути. Без сумніву, Борис сьогодні свій брудний костюм і смердючу сорочку не встиг випрати. Знову був змушений надіятись на дешевий дезодорант в комбінації з милом – універсальним очисником та водночас дезінфекцією. Я не буду перед вами приховувати, що після появи цієї техніки носив ту саму сорочку і цілий тиждень. Що торкається костюма і краватки, ці ніколи не міняв – інших у його гардеробі не було. Регулярно міняв лише труси і кожен третій день шкарпетки. На це дбав, беручи в увагу, випадкові знайомства. І хоча, правда, якщо нарешті дійшло до взаємного стосунку (слід розуміти: злягання), тож терлися лише голі тіла, і було все одно, чи Борис носив свої труси день або тиждень. Зрештою, корчмою смерділи всі однаково, і хоча хтось брав душ прямо з духами, незабаром опинився на тому самому рівні з тим, хто взагалі не приймав душ.

Саме тому Борис так любив свою корчму. Корчма «Лучка». Ніяке штучне прикидання, ніякі ілюзії, якими б наповнював уяву інших, а не свої власні. Але вже досить про корчму, адже незабаром там буде сидіти з другом Діонісом. Тепер Борис ще постійно був у ванній і рушником, який пізніше обмотає навколо боків, витирав свою вогу задницю. Рушник тримав обома руками за протилежні кінці, переміжно тягнув його то вгору, то вниз і тер ним шкіру, ніби їх лощив. Залишок тіла зістав майже зовсім мокрий. Кожного разу витирався отак наполовину, ніби у

нього бракувало часу. Гуляючи по квартирі, вода з нього стікала на підлогу, мов з качки, яка саме вийшла з озерця на берег.

Борис обмотав рушник навколо пояса, вода під ним повільно створювала маленьку калюжу. Тоді ще раз глянув у дзеркало, але раптом погляд прудко відвернув, ніби сам собі не міг подивитись у вічі. Повернувся до стіни і побачив *місце*, про яке сьогодні й не подумав. Не те, що про нього забув, адже було складовою його життя. Зранку був зайнятий стількома справами, що думати про щось інше було неможливим. В ілюзорній піраміді потреб це *місце* знаходилося десь на верху, та Борис із своїми ранковими проблемами його і не помітив.

Але ж якими проблемами? По суті, ніяких не було. Був вмитий і виспіваний, можна було сказати, що навіть спокійний, що закономірно повернуло у його життя приємніші хвилини. І справді – перед тим, як встиг знову відвернутися, спогади, пов'язані з незвичним шматком стіни, його заморозили. Бракувала на ній одна з керамічних плиток, якими була обкладена уся ванна. Замість неї спонукався погляд на одну з обдертих цеглин, які мали бути назавжди приховані від погляду мешканців цього будинку. Чим було таким винятковим місце без плитки, що при погляді на нього Бориса охоплювала приємна ностальгія? Скоріш, ніж про саме місце, йшлося про спосіб, як ним Борис користався. У цеглини було вирито кілька десятків прямовисних ліній, які неправильно, на вигляд необґрунтовано, відділяли більші щілини.

Лінії тут вривав Борис; хоча б таким способом занотував своє життя. Вривав їх саме тим ножиком, яким ще недавно виривав з рани жала бджіл.

Однак сьогодні ніякого знаку не додав, це означало приблизно стільки, що його розкіш була завжди вранці залежна тільки від живих спогадів, буйну уяву, яку разом із шматками туалетного паперу та недокурком сигарети кине у туалет. Так, вертикальні знаки необов'язкові зв'язки Бориса, які виникали у корчмі за столом та які були доведені до успішного завершення, прослизнувши у жіноче тіло на просторих матрацах його ліжка.

Зачаровуюче було, що, крім першого знаку, Борис згадував на всі інші тільки як на знаки з конкретною цифрою. Знак номер тринадцять (Ця повна блондинка з немалими грудьми і веснянкуватими щоками, передні зуби їй заходили один поза другий, але на вроді це їй скоріш додавало, ніж відбирало, вона носила окуляри, які під час злягання упали зі столика біля ліжка, вранці гола зварила Борисові чай, а він їй за це облизав сосок, погладив повні стегна і послав її додому), знак номер двадцять два (Висока художниця, у якої всі ці дієти вплинули на мізки. Тому Борис ставився до неї дуже стримано і, правду кажучи, не дуже пам'ятав, як у нього опинилася, пригадував тільки її плоску грудь, яка його неприємно здивувала подібністю з його, задниця у неї була зовсім міцною, напевно, займалася спортом. Вранці Борис проснувся один із запискою: «Потелефонуй мені...»), під цим було наведено номер телефону. Борис не потелефонував, папірець розірвав і з ранковим випороженням спустив його з водою у туалеті)... Кожен знак означав одну знайомість, однак жодній (крім тої першої!) ніколи не запитував, як її звати Запам'ятав собі обличчя, пам'ятав задницю, груди, волосся, але знав її ім'я. Найбільше гордився знаком з номером тридцять чотири (усміхнена рудоволоса повними губами та виразними синіми очима), які Бориса доглядають під час знайомств з дівчатами, подібними знаку номер двадцять два, щічні м'язи і підборіддя у неї були натреновані від частого сміху, тому й не можна було вгадати її вік. Вона була старша за Бориса, і тим стала його єдиною старшою вгадаю. Останок її тіла майже не пам'ятав; над знаком підіймалось тільки обличчя дами, мов джин, та коли Борису треба було, насадив її на голову деякій

із своїх дальших знайомств і ззаду причепив гумкою, мов на карнавалі) – це вона йому сьогодні дозичила заспокоєння на відстань. І після двох років виглядає (і хоча завжди з іншим тілом, сьогодні з тілом знаку номер тринадцять) постійно однаково добре і постійно так живо, ніби з ним тут насправді була.

Чому це робив? Чому жодну з цих дівчат не запитав на їхнє ім'я, та лише їх використовував для власної втіхи? Вони ж прецінь були людськими істотами, які варті любові та визнання, не лише поверхнього злягання і вдарити дверима за спиною коротко після того, як проснувся. Однак Борис вірив, що допоки щось конкретне не назве ім'ям, не може його зробити нещасливим. Тому кожна Борисова жінка, яка зайшла у його поле зору, автоматично перестала існувати. Не було ім'я і нічого конкретного, що би його єднало з життям. Назавжди залишилося тільки знаком на стіні, презентуючи одноразовий зв'язок без обов'язку.

«Але ж і знак буває конкретним», – будете закидати. Так, але на заміну від імен, які вириті глибоко у голові, Борис має над знаками абсолютну владу. Може їх будь-коли викреслити, затерти або переліпити, випадково їхні фіктивні подоби використати у стані нестатку для свого особистого задоволення. Однак ніколи не зв'яжуться з ніякою конкретною емоцією. Любовне життя Бориса було увічнене у малому просторі обдертої цегли, який досить було перекрити одною плиткою і у ту ж хвилину би зникло.

Властиво, не зовсім ціле. Прецінь перший знак знав, як його звати... Але не захотів аж так дуже. Його перша любов. І остання. Ця йому зрадила, підвела, вирвала його серце! Розчарувався у неї... Що можна було робити – струснув із себе усе, як сьогодні вранці в парку, і далі крокував життям. Не буде кохати, бо той, хто кохає, втрачає, і його свобода та щастя стають залежними від когось, на кого сам не може вплинути і у момент, коли йому віддається, зіб'є його до колін. Після цього першого знаку – ім'я якого Борис знав, але вголос не висловлював – жінки були для нього вже лише знаряддям фізичного задоволення і наповнення вільних вечорів. Бориса ця неприємна подія зі знаком номер один навіки вдягало в одяг мізогіна, про що, мабуть, і сам не знав. Або знав, та вже з нього не міг і не хотів виступити (став його новим «я», новим вільним «я»).

І що, якби я на завершення розділу написав, що його у цей костюм не вдягнув знак номер один, але його власне думання, зіпсоване емотивним завершенням? Що з цього була справжня, єдина правда, і що лише правдивість, прихована за короткочасний випадок>

6.

Але ви, напевно, знаєте, Борис сьогодні крім гною з очей та наливного хліба нічого не їв. Він вирішив, що винятково з'єднає сніданок з обідом і тим збагатить словацьку лексикологію новим словечком «снібід»...

Чого ж стільки теорії? Адже Бориса семантика анітрішечки не цікавила. Єдине, про що зумів у цю хвилину думати, був шлунок, який скиглив і в який мало попасти щось смачне і здорове (мінімально в порівнянні з гноем в очах і пивом). І так ішов собі із скрипкою у футлярі в одній руці, а з піджаком у другій, не дивлячись за себе. Йшов вперед і з кожним кроком наближався до свого улюбленого ресторану «Жасмин». У тутешнього шеф-кухаря вже, напевно, на кухні розпечена сковорідка, в яку незабаром покладе інгредієнти Борисового обіду.

Стеблини кульбаби на меду. Отак звучить назва сьогоднішнього меню, яке (можливо, здивує, можливо, ні) із стеблин кульбаби та медового соусу. Борис зовсім не розумів вибору цих приправ, але «Жасмин» відвідував вже роками, зі стравою був тут завжди задоволений, тому й після сьогоднішнього експери-

менту шеф-кухар не втратив його довір'я. На знак подяки усміхнений чоловік з оперізуваним кухонним фартухом відкрив йому таємницю підготовки цієї чудової страви.

У писання книг і варіння є одне спільне: не залежить на тому, про що, але як. Отже, шеф-кухар підготував стеблини кульбаби на меду? Ніби під час смажіння взагалі не користується олією, йому вистачають соки, які рослина у собі приховує... Сковорідку розпалював на найніжнішому полум'ї, щоб не була занадто гарячою і поступово на неї клав порізані стебла. Почекав сорок дві секунди, потім стеблини перевертав і полив трьома ложками меду, поки стеблини не просохли і не почали димити на весь ресторан. Потім так само зробив з дальшими підготованими стеблинами три-чотири рази, що відповідало одній порції для голодного чоловіка без сніданку. Їжу покупцеві подавав на зігрітій тарілці з цвітом кульбаби на верху. Покупця попередив, що цвіт не їдять, а якщо відчув, що можна, то пожартував на тему поїдання рослин. Рекомендувалось пити до страви солону воду.

«Може бути», – вигукнув різко Борис і з голодним поглядом заглянув у кухню. Шеф-кухар вклонився і пішов куди треба. За хвилину звідси вже озвалося дуже тонке сичання як із свіжо проколотої камери велосипеда, після чого у регулярно повів рестораном клуб сірого диму (про це був покупець заздалегідь поінформований). Поки встиг Борис присісти на своє місце, шеф-кухар вибіг з кухні з металевою тачею на долоні. На тачі ніс тарілку із зігрітою їжею і склянку (солоні) води. Обід поклав на край круглого стола і закрутив верхньою дошкою, просунавши обід перед голодного Бориса.

О, так, щось я про цей ресторан забув згадати. Дивні круглі столи з обертовою дошкою... Вони виглядали, мов стільці до роялю, правда, збільшені, та у них не був наріз, але механізм, подібний колесу до воза. Завдяки ньому дошка могла спокійно крутитися аж до безкінечності. Цікавий винахід. Але у Бориса цей стіл викликав особливе почуття недовговічності. Те, що в один момент вважав своїм місцем, невеличким обертотом могло будь-коли зникнути і належати будь-кому іншому.

Цей стіл був ніби життя – ніхто тут не мав постійне місце. Крутився довкола і залежало від кожного, що з нього візьме, або де на хвилину зупиниться. Але у момент, коли знайде своє місце, належатиме йому. Стіл знову закрутиться і місце займе хтось інший, не дивлячись на те, що та людина перед ним їла, як їла і чи за свою їжу хоча б подякувала.

Борис дивився у тарілку з підготованими стеблинами і рукою з не загоєним ущипнутим місцем крутив дошку стола то вліво, то вправо. Роздумував, чи ця їжа минеться, як бджола, про яку вже майже і забув. У неї ж було свої незаміниме місце. Без неї Борис би навіть не їв те, що їв. Наперекір тому, вона раптом минулася і він смакував стеблини кульбаби у медовому соусі, який зникне разом з їжею на тарілці, а з бджоли вже нічого не лишилося. Отаким було (і є) життя. Кругле з тонкою спіраллю вниз.

7.

Після ситого обіду Борис перейшов різким, але постійно для нього характерним кроком, з ресторану «Жасмин» у недалекий концертний зал, де щодня була у нього проба з усім оркестром. Борис був першою скрипкою, що його зовсім влаштувало, адже любив мистецтво, але не скавав від цього на radoщах. Як я вже сказав, його батько був музикантом... Просто, Борис був з музикантської сім'ї – його доля була заздалегідь визначена. Йому вже не було з чого вибирати,

тоді чого ж зайво витратити життєву енергію і вперто змінювати свій талант?

У хвилину, коли присів до своїх колег і почав з футляра вибирати інструмент, раптом чогось згадав Матілду на лекції з хімії, яка однокласникам смерділа сигаретним димом з корчми. Ну і що, і Борис пахнув всячиною. На відміну від Матілди, Борис собі міг це дозволити. Був майже найстаршим членом оркестру. І хоча приховувати свій досвід і розумність за вік є огидним, інші йому це терпіли (Пригадуєте ще наші порівняння віку зі станом думки?). Із-за старої зовнішності і смороду корчми, який поширював навколо себе, не відчував жоден докір. Крім того, і якби себе очистив, незадовго був би таким, як і раніше, тоді про що йдеться?

Проба, по суті, кожного дня була однакою, Борис і дальші члени оркестру репетирували симфонію Яначка, яку зіграв вже стільки разів, що без проби, здається, не міг уявити собі своє буття. Деякі, можливо, так, але для Бориса (оскільки з усіх був тут найдовше) була як цей невидимий костюм, який носив на собі від завершення першого знайомства – не зумів вже його (її) позбутися. Ця мелодія звучала у голові постійно. І цей звук домальовував картину розмахуючого диригента, який вже не раз увійшов у його сни...

Кожен день репетирували одну і ту ж саму симфонію, і все це заради єдиного півгодинного виступу, який огляне максимально троє людей (троє чоловіків або три жінки?) із своїми супутниками. Іншим був Борис, увесь оркестр, зрештою, і Яначек будуть йому зовсім байдужі. Що ж йому було робити? Не була б будь-яка діяльність однакою даремною і абсурдною? Звичайно, міг з неї тішитися хоча б він один. Прецінь це тривожить багатьох. Однак не була б така радість тільки ілюзією, якби у житті бачив якийсь сенс? Вищу мету?

Плювати на вищу мету. Борис завершив останній тон композиції Яначка і разом з ним та з Діонісом (партнером в оркестрі) ніби повітрям пролетів у корчму «Лучка», де у сп'янінні від жінок і алкоголю мали забути на муки життя.

8

Улюблена корчма Матілди не була лише звичайною собі корчмою (але принаймні винятковим рестораном з телевізором), не була нею і корчма «Лучка». За офіційними записами і переконання власника, «Лучка» була передусім клубом митців, що серед людей, яких суспільство так назвало або вони самі себе так назвали, що, зрештою, так і увійшло в побут, бо насправді «Лучку» відвідували передусім митці. Але і ті поступово частим відвідуванням почали фамільярно називати її «Лучкою»...

У корчмі здебільш не грала ніяка музика, але регулярно хтось із-за стола голосно співав (правда, пісня не завжди співпадала з політичним переконанням власника – тоді пойменованій особі налив пиво за рахунок підприємства і після цього «співак» замовк). Азартні гри у «Лучці» були гостро заборонені, обмежувались на «маріяш» і «сьому». Карти були у власника і тим самим заборонив суперечкам. Було заборонено продавати сигарети по одній, по два, повідомляло про це сповіщення з п'ятьома знаками оклику, яке було приклеєно на стойці. Однак, якщо пристойно попросили, власник вам завжди одну-дві сигарети підсунув. Власник був молодець.

Такою була «Лучка». Сюди ходив Борис обпилювати свої квітки. І хоча тут більше бур'яну ніж справжніх квіток, завжди тут знайшлися дві або три маргаритки або блавати. Але не завжди їх Борис знайшов (або вони Бориса?). У такій корчмі, як оця, чоловік був змушений надв'язувати знайомства з жінкою дуже швидко. Неправда, що постійні гості були зазвичай жонаті, п'яні або боязкі. Борис бував лише п'яний, тому лише рідко йому вдалося якусь заманити.

Борис тут сьогодні не сидів один, вліво був колега з оркестру, Діоніс, який зовні і нутром виглядав, мов контраст Бориса. Один з них зняв піджак, сорочка вийшла зі штанів, розпушена краватка, в устах сигарета, яку випросив у власника. Про кого йдеться? Кожен вже знає, але наперекір різниці все ж таки в чомусь були подібні. Пили те саме пиво, мовляв, найсмачніше у цілому краю.

У постійних і шановних гостей, якими були Борис і Діоніс, було заброньовано місце біля вибраного стола. Дослідженням, але і простим сільським розумом легко було дійти висновку, що ними вибране місце у корчмі має найкраще стратегічне положення. Без перешкод звідти було бачити пивну стойку, отже, аби замовити дальше пиво – досить було підняти палець. Крім того, не треба забувати про відстань від туалетів, завдяки чому відхід в туалет був справою спиртного оберту. Останньою і найважливішою причиною вибору цього місця був прямий вид на нового гостя, який саме заходить у корчму. І не тільки це! Новий гість бачив цей стіл першим, це означало, що для зловлення квітки часто вистачала широка усмішка і натяк, що біля столу вільні місця (стіл був для шести людей, але ніколи біля нього не сиділо більше чотирьох гостей). На вільні місця музиканти поклали піджаки або пальта, а на них свої смичкові інструменти. Саме ці були часто початком поганих розмов з жінками, які неминуче вели до однакового завершення: митці хотіли влізти їм під сукню або під інший одяг, який завжди приховував перед світом ту саму трофей.

Чи це можливо? Саме тепер зайшла у «Лучку» одна така. Її описом я вас не буду затримувати, адже можете собі її уявити, якщо вам сподобається. Однак останнім було, що вона подобалася Борису і своїми мірками наповнювала усю його фантазію і уяву. Неймовірно. Що ж тут робить така жінка? Мисткиня?

Зайшовши у корчму, дівчина роздивлялась, шукала вільне місце. Борис вишкіряв зуби, але це не мало ніякого значення. Вона насправді шукала лише вільне місце, у переповненій корчмі не зуміла його знайти. З її розпачливого погляду було явно, що вона вирішила побувати якийсь час у «Лучці». Це всіх присутніх дуже заспокоїло. Зокрема власника (і Бориса), оскільки нарешті сіла на стойку і замовила щось для пиття. Музиканти не спускали з неї очей і плиткими розмовами втягували її у своє життя.

Дивним було те, що більше про неї мріяв Діоніс, Борис казав, що одного разу хотів би мати таку дружину. Звичайно, говорив про її вигляд; те, що приховувалось за її гарним обличчям і добре формованим тілом, не міг знати. Багато можна встановити з тону голосу, міміки, жестів або словникового складу, якими вона володіла, але з приходу від дверей у корчму можна було оглянути замало. Діоніс обмежився тільки на вигляд, який у цю хвилину вважав головною передумовою щасливого подружжя.

«Чому зразу ж про одруження?» – зреагував Борис запально на слова замріяного друга. «Чого ж з двох створювати одне? Двох з'єднати в один подружній уз, який пізніше набридне...» – продовжував.

Діоніс задумався над словами Бориса, але у нього не були на це аргументи так, як не було аргументів на його сорочку, яка стирчала зі штанів, на розхристанний галстук на шиї і скинутий піджак, перекинутий через стілець.

«Уяви собі її, як книгу Гемінґвея», – пояснював Борис, дивлячись то на дівчину, то на Діоніса. «Правда, ти міг би його постійно читати, шукати у його текстах новий і новий сенс, але після певного часу він тобі набридне і захочеться прочитати інших. Пруста, Мусіла, Броха... Цьому, просто не уникнеш!»

**Зі словацької переклав
Іван ЯЦКАНИН.**

